

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/54/2025
Identifikačné číslo spisu:	6120300142
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:6120300142.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne MUDr. J. M., T. XX. B. XXXX, Y., H. 4, zastúpenej advokátom JUDr. Tomášom Čverčkom, Košice, Čajakova 5, proti žalovanému Mestu Košice, IČO: 00 691 135, Košice, Trieda SNP 48A, o zaplatenie 78 273,12 eura s príslušenstvom, vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. K2-24C/58/2020, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 09. júla 2024 sp. zn. 5Co/134/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 09. júla 2024 sp. zn. 5Co/134/2023 a rozsudok Mestského súdu Košice z 02. decembra 2022 č. k. K2-24C/58/2020-330 vo výrokoch II. a III. zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia Mestskému súdu Košice na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Košice (právny nástupca Okresného súdu Košice II, ďalej aj „súd prvej inštancie“, alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom č. k. 40C/59/2019 z 21. októbra 2022 výrokom I. konanie v časti o zaplatenie 1 204,62 eura s prísl. zastavil, II. zamietol žalobu a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. (výrok III.). V odôvodnení uviedol, že žalobkyňa sa domáhala od žalovaného vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 78.273,12 eura s príslušenstvom zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“) za obdobie od 21. mája 2018 do 20. mája 2020 za užívanie jej podielov na pozemkoch v lokalite H. R. ktoré podľa nej mesto Y. užívalo bez právneho titulu ako verejnú zeleň. Súd prvej inštancie nárok právne posúdil tak, že pozemky tvoria súčasť oddychového parku - inžinierskej stavby, ktorá prešla na mesto podľa zákona o majetku obcí. Preto sa na vec primerane vzťahuje zákon č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom vysporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obec a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon č. 66/2009 Z. z.“), na základe ktorého dňom 01. júla 2009 vzniklo zo zákona vecné bremeno v prospech žalovaného. Užívanie pozemkov teda nie je bez právneho dôvodu a nejde o bezdôvodné obohatenie. Dôvodil tým, že náhrada

za zákonné vecné bremeno má povahu jednorazového plnenia, pričom nárok na ňu sa premlčal uplynutím trojročnej lehoty (01. júla 2012). Vzhľadom na účinné čiastočné späťvzatie žaloby v časti zaplatenia istiny 1.204,62 eura s príslušenstvom prvoinštančný súd konanie v zmysle § 145 a § 146 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) v tejto časti zastavil. S prihladením na žalovaným vznesenú námietku premlčania žalobu v zostávajúcej časti zamietol. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 09. júla 2024 sp. zn. 5Co/134/2023 ako vecne správny potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí žaloby a trovách konania. Žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia (§ 387 ods. 2 CSP) o vzniku vecného bremena žalovaného k pozemkom v podielovom spoluvlastníctve žalobkyne v lokalite H. podľa ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., za ktoré žalobkyni patrí jednorazová náhrada, ktorú si mohla uplatniť do troch rokov od účinnosti tohto zákona, t. j. do 01. júla 2012.

2.1. Odvolací súd sa zaoberal aj námietkami žalobkyne, ktorými spochybňovala, že H. prešiel do vlastníctva mesta Y. a že ide o verejnú zeleň v zmysle § 1 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. Tieto námietky vyhodnotil ako nedôvodné, keď konštatoval, že z vykonaných dôkazov jednoznačne vyplýva, že H. bol pôvodne lesným pozemkom, ktorý bol rozhodnutím Ministerstva lesného a vodného hospodárstva SSR z roku 1987 trvalo vyňatý z lesného fondu za účelom vytvorenia mestskej zelene - B. Následne bol spravovaný Záhradníckym a sadovníckym podnikom mesta Y., ktorý ho podľa delimitačných dokumentov odovzdal mestu Y. ku dňu účinnosti zákona o majetku obcí (01.05.1991). Odvolací súd zdôraznil, že žalobkyňa počas konania nespochybňovala, že H. bol dlhodobo spravovaný mestskými organizáciami. Za nedôvodnú označil aj námietku, že verejná zeleň v tejto lokalite vznikla až prijatím VZN v roku 1991, pretože H. bol už pred rokom 1990 fakticky užívaný ako verejná zeleň prístupná verejnosti, čo potvrdzujú listinné dôkazy aj historické dokumenty o jeho výsadbe a plánovanom využití ako obvodového parku. VZN č. X/XXXX podľa odvolacieho súdu nijako nespochybňuje existenciu tejto zelene pred jeho prijatím.

2.2. Odvolací súd rovnako odmietol tvrdenie, že H. nie je samostatnou vecou v právnom zmysle. Poukázal na to, že § 1 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. výslovne predpokladá, že verejná zeleň môže prejsť do vlastníctva obce, čo predpokladá jej spôsobilosť byť predmetom vlastníckeho práva. Odvolací súd preto uzavrel, že žalobkyňa nepreukázala žiadnu skutočnosť, ktorá by spochybnila vlastníctvo mesta Y. k H. alebo jeho charakter verejnej zelene, a tieto námietky nemali vplyv na správnosť právneho posúdenia veci.

2.3. Odvolací súd vyhodnotil námietku žalobkyne, podľa ktorej je Hospodárska zmluva z XX. T. XXXX absolútne neplatná ako neprípustnú, keďže žalobkyňa ju neuplatnila v konaní pred súdom prvej inštancie, hoci predmetná zmluva bola súčasťou spisu už od vyjadrenia žalovaného a bola jej riadne doručená. Odvolací súd konštatoval, že nejde o žiadny z prípadov uvedených v § 366 CSP, v ktorých možno v odvolaní použiť nové prostriedky procesného útoku alebo obrany. Žalobkyňa nepreukázala, že by túto námietku nemohla uplatniť bez svojej viny už pred súdom prvej inštancie, ani že by išlo o vadu konania či procesnú podmienku. Z tohto dôvodu odvolací súd označil námietku neplatnosti Hospodárskej zmluvy za neprípustnú a právne irelevantnú, a preto sa ňou vecne nezaoberal.

2.4. Sumarizujúc vyššie uvedené odvolacím súdom nastolené riešenie právnej otázky nakoniec smerovalo k postulátu, že pozemky tvoria súčasť lokality H., ktorá predstavuje verejnú zeleň v zmysle § 1 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z., ktorá lokalita prešla do vlastníctva mesta Y. podľa zákona o majetku obcí. Užívanie pozemkov žalovaným preto nie je bez právneho dôvodu. Odvolací súd takisto aproboval názor, že náhrada za toto zákonné vecné bremeno má jednorazový charakter, pričom nárok na jej zaplatenie vznikol ku dňu vzniku vecného bremena. Podstata rozhodnutia spočívala v tom, že keďže trojročná premlčacia doba uplynula 01. júla 2012, žalobkyňa si nárok uplatnila po jej márnom uplynutí. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 1 CSP v spojení § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodňovala ustanoveniami § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) a písm. c) CSP. Porušenie práva na spravodlivý proces kvalifikovala v postupe odvolacieho súdu, ktorý jej na podstatné námietky týkajúce sa porušenia princípu právnej istoty, vzniku vecného bremena, povolenia stavby podľa platných právnych predpisov - nedal zrozumiteľnú odpoveď. Odvolací súd sa nevysporiadal s argumentom o absencii primeranej náhrady a nereagoval na jej tvrdenia, že zákon č. 66/2009 Z. z. neustanovuje primeranú náhradu, nevysporiadal sa s jej tvrdením, že jednorazová náhrada je protiústavná, a tým jej znemožnil uplatniť argumentáciu založenú na čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Žalobkyňa rovnako brojila proti právnomu záveru súdov, že vecné bremeno podľa ustanovenia § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. vzniklo na verejnej zeleni; mala za to, že vecné bremeno podľa tohto ustanovenia mohlo vzniknúť len k pozemkom pod stavbou za splnenia ďalších kritérií. Vyčítala žalovanému, že svoje právo zodpovedajúce vecnému bremenu vykonáva na jej úkor a za užívanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu jej do dnešného dňa neposkytol: a) žiadnu primeranú odplatu (náhradu) za zriadenie vecného bremena. b) neinicioval začatie pozemkových úprav, c) neponúkol žalobcovi primeranú finančnú náhradu v zmysle ustanovenia § 3 ods. 3 zákona č. 66/2009 Z. z., d) neponúkol jej náhradný pozemok rovnakého druhu v primeranej výmere a bonite v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Žiadala napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

5. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

7. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. V hierarchii postupu dovolacieho prieskumu platí, že dovolací súd najprv skúma prípustnosť dovolania z dôvodu zmätočnosti a až ak namietaný dôvod podľa § 420 CSP preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci (§ 421 CSP).

10. Viazanosť dovolacími dôvodmi znamená, že dovolací súd môže skúmať dovolacie dôvody len v rozsahu, v akom boli vymedzené, je teda viazaný tým, čo dovolateľ považuje za nesprávne (II. ÚS

277/2021). Ústavný súd pri preskúvaní rozhodnutí dovolacieho súdu z pohľadu posudzovania obsahu dovolania vyslovil, že úlohou najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho je pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku (I. ÚS 336/2019, I. ÚS 115/2020, IV. ÚS 15/2021, IV. ÚS 253/2024), ale na druhej strane nemožno dotvárať vec na úkor procesnej protistrany (III. ÚS 278/2022). Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc (III. ÚS 580/2021, III. ÚS 198/2022). Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky.

11. Aj keď žalobkyňa tvrdí nedostatok rozhodnutia odvolacieho súdu označila ako vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP a tiež ako nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 CSP, v okolnostiach jej prípadu to nie je nepochopiteľné, hoci vo všeobecnosti obvykle nenastáva situácia, že by obsahovo tá istá dovolacia námietka spadala pod obidva dôvody prípustnosti dovolania (IV. ÚS 372/2020).

12. Odvolací súd s odkazom na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu aproboval názor, že náhrada za zákonné vecné bremeno má jednorazový charakter s tým, že nárok na jej zaplatenie vznikol ku dňu vzniku vecného bremena. Podstata rozhodnutia spočíva v tom, že keďže trojročná premĺčacia doba uplynula 01. júla 2012, žalobkyňa si nárok uplatnila po jej márnom uplynutí. Nižšie súdy vychádzali z toho, že ťažisková právna otázka (o jednorázovosti náhrady za vznik vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z.) bola praxou súdnych autorít vyriešená; základom právneho posúdenia, na ktorej vyriešení primárne spočívali rozhodnutia všeobecných súdov je ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu vychádzajúca z analógie s vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“).

13. Žalobkyňa ako spoluvlastníčka pozemkov dotknutý zákonnými obmedzeniami v dovolaní namieta neudržateľnosť a nespravodlivosť výkladu zákona č. 66/2009 Z. z. v otázke jednorázovosti náhrady za vznik zákonného vecného bremena. Objektívna nemožnosť dispozície so zaťaženým predmetom vlastníckeho práva a súčasná stagnácia či neochota samospráv (a štátu) definitívne upraviť vzájomné právne vzťahy bez náležitej peňažnej kompenzácie predstavuje reálny problém dlhodobo sužujúci dotknutých vlastníkov pozemkov.

14. Rozhodnutia o priznaní náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva boli spočiatku nejednotné, čo sa týka charakteru náhrady (súdy priznávali jednorazové aj opakované náhrady) až do roku 2020, keď sa najvyšší súd (uznesenie sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020) priklonil k záveru o jednorazovej povahe náhrady [akcentujúc analógiu s vecným bremenom podľa zákona č. 182/1993 Z. z.].

15. Hodno zdôrazniť, že s prihliadnutím na čl. 3 základných princípov CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie. (napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/129/2017 z 31. októbra 2017, uznesenie sp. zn. 7Cdo/272/2021 z 31. októbra 2023). Aj podľa rozhodovacej praxe ústavného súdu (I. ÚS 454/2024, I. ÚS 196/2020, I. ÚS 515/2020) do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu s prihliadnutím na čl. 3 základných princípov CSP možno zahrnúť rozhodnutia ústavného súdu. Pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu teda patrí aj judikatúra ústavného súdu, v rámci ktorej ústavný súd meritórnym spôsobom posudzoval otázky ústavnoprávneho významu.

16. Najvyšší súd sa preto v okolnostiach konkrétnej veci pri posudzovaní opodstatnenosti dovolacej argumentácie požadujúcej poskytnutie primeranej opakujúcej sa náhrady riadil relevantnými právnymi závermi vyplývajúcimi z uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025 a sp. zn. PL. ÚS 9/2026 z 25. marca 2026, vydaných vo veci návrhov všeobecných súdov na vyslovenie nesúladu špecifikovaných ustanovení zákona č. 66/2009 Z. z. s ústavou, ktoré dovolateľke prinášajú perspektívu na judikatúrny posun a potenciálny úspech pri uplatňovaní kompenzačných nárokov.

17. Závery v týchto rozhodnutiach vyslovené na podklade doktríny o evolutívnom vývoji judikatúry predstavujú pre všeobecné súdy taký impulz, ktorý ich má posmeliť k zmene doteraz ustáleného právneho názoru o jednorazovej povahe náhrady za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. Naznačený obrat postoja k riešeniu odplaty za zriadenie vecného bremena bol v zmysle záverov ústavného súdu vyvolaný najmä dlhodobou nečinnosťou samospráv ako vlastníkov delimitovaných stavieb a nečinnosťou štátu ako garanta pozemkových úprav, v dôsledku ktorej zatiaľ nedošlo k definitívnemu usporiadaniu vlastníckych vzťahov zákonom predpokladanými nástrojmi (§ 2 zákona č. 66/2009 Z. z.), a to bez viny a na škodu vlastníkov pozemkov. Dôvod na odklon od ustálenej súdnej praxe ústavný súd vzhliadol v skutočnosti, že ani takmer po 16 rokoch od nadobudnutia účinnosti posudzovaného zákona nebol dosiahnutý jeho účel.

18. Z obsahu už uvedených „plenárnych“ uznesení ústavného súdu nepochybne vyplýva prehodnotenie svojho názoru na ďalšiu akceptovateľnosť prevládajúceho náhľadu na povahu náhrady ako jednorazovej. Ústavný súd sa vo viacerých recentných rozhodnutiach (m. m. I. ÚS 58/2026, I. ÚS 65/2026) vyjadril v tom zmysle, že v konkurencii dvoch právnych názorov k povahe náhrady za vecné bremeno treba najprv zdôrazniť, že sa nereviduje skorší právny názor o jednorazovej povahe ako vecne nesprávny, len sa obsahovo transformuje (sp. zn. PL. ÚS 9/2026). Žiada sa upresniť, že samotné plynutie času bez ďalšieho nie je v danom prípade jediný a výlučný dôvod preukazujúci potrebu odklonu od precedensu a na určenie nového pravidla. Ide skôr o súbor vzájomne prepojených a graduálne sa vyvíjajúcich a plynutím času zintenzívnených spoločensko-právnych „problémov“ v normatívnom systéme, na ktoré súčasný zákon nebol pripravený. V konkrétnej rovine uvedené „problémy“ vysvetlil tak, že plynutím času vyformovaný „stav“ dlhodobého trvania a neprimerane obmedzujúceho zásahu do vlastníckeho práva vlastníkov pozemkov, ktorí nedisponujú žiadnym z oprávnení vlastníka, ktoré tvorí obsah vlastníckeho práva v dôsledku (i) súdneho výkladu dotknutej právnej úpravy o premlčateľnom nároku len na jednorazovú náhradu, a to (ii) bez akejkoľvek viditeľnej snahy samosprávy (štátu) definitívne usporiadať vzájomné právne vzťahy, nie je v intenciách princípu proporcionality optimálny. Ak aj bola dôvodom hraničnej ústavnej akceptovateľnosti dosiaľ dočasnosť tohto riešenia, tá plynutím času bez snahy samospráv o dialóg s vlastníkmi pozemkov nadobúda kontúry trvalosti a reálne riziko, že účel sledovaný zákonom č. 66/2009 Z. z. sa nenaplní. Konštatoval, že takto zakonzervovaný spoločensko-právny stav podporený doterajšou judikatúrou najvyšších súdnych autorít a výkladom dotknutých právnych noriem nie je naďalej ústavne udržateľný.

19. Odhliadnuc od aktuálnych záverov k zmene povahy náhrady za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z., v uznesení sp. zn. PLz. ÚS 1/2026 z 15. apríla 2026 (ďalej len „zjednocujúce stanovisko“) ústavný súd zjednotil odlišné právne názory senátov ústavného súdu a vo výroku tohto uznesenia vyslovil, že „právny názor ústavného súdu, podľa ktorého okolnosť odôvodňujúca prekonanie skoršej judikatúry najvyšších súdnych autorít o povahe náhrady za vecné bremeno zriadené podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., môže tvoriť fakt, že ani po takmer 16 rokoch od nadobudnutia účinnosti uvedeného zákona nebol dosiahnutý jeho účel spočívajúci v definitívnom usporiadaní vlastníckych vzťahov medzi vlastníkom pozemku a obcou alebo vyšším územným celkom, ako vlastníkom delimitovanej stavby, je uplatniteľný len na právoplatné rozhodnutia všeobecných súdov vyhlásené po právoplatnosti uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025“.

20. V intenciách zjednocujúceho stanoviska sa žiada uviesť, že aktuálne rozhodnutie najvyššieho súdu v posudzovanej veci - ako konečné rozhodnutie všeobecného súdu - je vyhlásené 30. júna 2026, teda po právoplatnosti (27. júna 2025) uznesenia ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025. Preto je vylúčené, aby rozhodnutie najvyššieho súdu bolo založené na právnom názore na jednorazovej náhrade nastolenou doterajšou judikatúrou, keďže už rozhodovacia prax ústavného súdu signalizovala možnosť evolutívnej zmeny judikatúry a náznak pozitívnej zmeny hmotnoprávneho postavenia vlastníkov pozemkov.

21. Najvyššiemu súdu ďalej nič nebráni v tom, aby právny záver ústavného súdu o ústavnej

neudržateľnosti právneho záveru o jednorazovej náhrade zohľadnil pri posudzovaní dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, v rámci ktorého dovolateľka namietala nedostatočné odôvodnenie nepriznania náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva, resp. nedostatočné vysporiadanie sa s argumentom, že jednorazová náhrada je protiústavná.

22. Dovolací súd v kontexte uvedeného na objasnenie povahy náhrady za vecné bremeno pripomína, že primeraná náhrada nie je symbolom ani gestom dobrej vôle zo strany spoločnosti voči vlastníkovi. V materiálnom právnom štáte má reálny význam; v prípade núteného obmedzenia vlastníckych práv slúži vlastníkovi ako príspevok na náhradu ekonomických strát na výnose z majetku, ktorý v dôsledku núteného obmedzenia vlastníckych práv buď vôbec nemôže užívať, alebo môže užívať iba v obmedzenej miere. Preto sa ochrana vo výkone vlastníckych práv obmedzenému vlastníkovi zaručuje po celý čas trvania obmedzenia vlastníka. Na rozdiel od „primeranej náhrady“, ktorá sa pri vyvlastnení poskytuje spravidla jednorazovo, pri nútenom obmedzení možno uvažovať o pravidelných platbách „primeranej náhrady“ počas trvania núteného obmedzenia. Týka sa to predovšetkým takých obmedzení práv vlastníka, v ktorých prípade možno dôvodne očakávať trvanie obmedzujúceho zásahu po dlhý čas. Aj tam, kde sa pri zavedení obmedzenia nepredpokladalo dlhodobé trvanie obmedzujúceho zásahu, no v skutočnosti k takému zásahu došlo, je ústavný dôvod na priznanie opakujúcich sa dávok primeranej náhrady (mutatis mutandis PL. ÚS 42/2015).

23. Ako už bolo uvedené vyššie, rozhodnutia o priznaní náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva neboli spočiatku zjednotené v otázke charakteru náhrady (súdy priznávali jednorazové aj opakované náhrady) až do roku 2020, keď sa najvyšší súd (uznesenie sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020) priklonil k záveru o jednorazovej povahe náhrady (akcentujúc analógiu s vecným bremenom podľa zákona č. 182/1993 Z. z.). Zásadný rozdiel, ktorý s odstupom času možno vnímať v reálnejších kontúrach, spočíva v tom, že kým poskytnutie jednorazovej náhrady je vo vzťahu k zákonu č. 182/1993 Z. z. trvalým riešením (čomu zodpovedá aj výška odplaty), podľa zákona č. 66/2009 Z. z. vlastník pozemku naďalej očakáva, že k trvalému doriešeniu jeho vlastníckych vzťahov dôjde iným zákonom predpokladaným spôsobom. Zriadenie vecného bremena je podľa cit. zákona časovo neurčité, a to až do doby usporiadania, ktoré ale nie je závislé od vôle subjektu, v ktorého neprospech došlo k jeho zriadeniu.

24. V snahe predchádzať arbitrárnemu výkladu práva a jeho aplikácii (§ 420 písm. f) CSP) je podľa názoru dovolacieho súdu preto správne také nazeranie veci v obdobných prípadoch, ktoré povahu náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. bude interpretovať podľa základných ústavnoprávnych zásad spôsobom, aby táto náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva zohľadňovala skutočnosť, že právne vzťahy, ktoré mali byť usporiadané, bez viny a na škodu vlastníka pozemku stále nie sú usporiadané. Pokiaľ ani po viac ako šesťnástich rokoch nedošlo k definitívnemu usporiadaniu právnych vzťahov, nemožno zotrvať na chápaní náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva ako jednorazovej, keďže takýto výklad v spojení s uplynutým časom popiera účel zákona, obmedzenie vlastníckeho práva za jednorazovú náhradu by fakticky znamenalo vyvlastnenie pozemku a vlastníctvo by nebolo možné vnímať inak ako holé.

25. Keďže významovo takmer totožné dovolacie námietky dovolateľky spadajú pod obidva dôvody prípustnosti dovolania, po konštatovaní dôvodnosti podaného dovolania z dôvodov zmätočnosti (§ 420 písm. f) CSP, § 431 ods. 2 CSP) bolo potrebné napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a pre zabezpečenie efektívneho a dôkladného posúdenia veci bolo potrebné zrušiť aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec vrátiť podľa § 450 CSP súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

26. V ďalšom konaní súd prvej inštancie opätovne posúdi opodstatnenosť uplatneného nároku. V celom súhrne posudzovaných skutočností a vo svetle úvah dovolacieho súdu prihliadne osobitne na skutočnosť, že ani po takmer 16 rokoch od nadobudnutia účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. nebol dosiahnutý jeho účel, ktorým bolo prioritne definitívne usporiadanie vlastníckych vzťahov medzi vlastníkom pozemku a obcou, resp. vyšším územným celkom ako vlastníkom delimitovanej stavby, a to zákonom predpokladanými nástrojmi (§ 2 ods. 1 a 2 zákona), a nie ďalšie fakticky časovo neurčité (do

vykonania pozemkových úprav) zakonzervovanie stavu núteného obmedzenia vlastníckeho práva vlastníka pozemku bez náležitej kompenzácie. Svoje rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby obsahová (materiálna) náplň jeho rozhodnutia založila nielen jeho zrozumiteľnosť, ale aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení nemôže chýbať žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, ktoré odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posúdi a náležite vyhodnotí. Rozhodnutia súdov nižších inštancií musia obsahovať náležitosti uvedené v § 393 CSP, musia byť logické a presvedčivé.

27. V hierarchii postupu dovolacieho prieskumu platí, že ak dovolací súd zistí, že dovolanie je prípustné a dôvodné z dôvodov zmätočnosti, nemusí už skúmať uplatnený dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 CSP (m. m. II. ÚS 89/2018, IV. ÚS 372/2020, IV. ÚS 589/2021). Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že existencia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP je sama osebe dôvodom pre zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími dovolacími námietkami dovolateľky; bez ohľadu na uvedené, dovolací súd pri komplexnom (materiálnoprávnom) posudzovaní veci obiter dictum uvádza, že pokiaľ ide o dovolateľkou spochybňované závery odvolacieho súdu o charaktere územia označovaného ako „H.“ ako verejnej zelene a otázku vlastníctva žalovaného k nej dovolací súd, k prezentovaným záverom odvolací súd dospel na základe celého radu vykonaných dôkazov, na základe ktorých ustálil konkrétne skutkové zistenia. Pri absencii legálnej definície pojmu verejnej zelene musel aj podľa dovolacieho súdu pri posudzovaní charakteru „H.“ odvolací súd vychádzať v prvom rade zo spôsobu využitia pozemkov v podielovom spoluvlastníctve žalobkyne, ktorá skutočnosť vyplynula z údajov katastra nehnuteľnosti, ale popritom vzal do úvahy aj ďalšie skutočnosti (porov. 4Cdo/28/2023). Závery, ku ktorým dospel v danej veci zodpovedajú pravidlám formálnej logiky a dôkazom v spore vykonaným. S poukazom na uvedené najvyšší súd uzatvára, že záver odvolacieho súdu (a rovnako tak aj súdu prvej inštancie), že lokalita „H.“ je verejnou zeleňou, vychádzal zo špecifických a konkrétnych skutkových okolností sporu, preto v uvedenom smere považuje otázku vznesenú dovolateľkou o nesprávnom výklade verejnej zelene v danej veci za skutkovú a nie právnu. Pokiaľ ide o žalobkyňou spochybňované vlastníctvo žalovaného k „H.“ jej dovolacie námietky boli len v rovine tvrdení/popierania takéhoto vlastníctva resp. iného hodnotenia dôkazov v spore vykonaných a preto neboli pre dovolací súd relevantné. Dovolací súd nespochybňuje, že žalobkyňa je v podielovou spoluvlastníčkou pozemkov vo vzťahu ku ktorým si uplatňovala žalobou svoj nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, avšak spôsob ich využitia spadajúci pod režim zákona č. 66/2009 Z. z. takýto nárok vylučuje.

28. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.